

Hier spreekt men Nederlands

Werkzoekenden met taalachterstand

De voorbije jaren is de overtuiging gegroeid dat de kennis van de streektaal – in Vlaanderen is dit Nederlands – essentieel is om zich te integreren in de maatschappij en op de werkvloer. De inburgerings- en inwerkingsdecreten onderstrepen deze evolutie in de geesten: alle nieuwkomers worden verplicht om Nederlands te leren.

“De meeste nieuwkomers vinden het immers belangrijk om zo snel mogelijk werk te vinden. Nederlandse taallessen beschouwen ze daarvoor als middel bij uitstek. Bovendien is het voor hen dé sleutel tot communicatie met hun nieuwe omgeving.”

<http://www.wvc.vlaanderen.be/minderheden/inburgeringsbeleid/inburgeringsbeleid/inburgeringsbeleidnl.htm>

Het Vlaamse regeerakkoord gaat nog een stap verder en wil de verplichting om taallessen Nederlands te volgen, verruimen tot alle werkzoekenden en leefloners.

“We breiden de verplichte taallessen Nederlands uit tot alle werkzoekende Nederlandsonkundige oudkomers (via het decreet op het inwerkbeleid) en Nederlandsonkundige oudkomers die leven van een leefloon, volgens de normale geploegenheden met betrekking tot de toepassing van de wettelijke voorwaarde inzake werkbereidheidsvereiste.”

Vlaams regeerakkoord, 2004, blz 45

Vlaanderen staat niet alleen met zijn sluitende aanpak. Ook in Nederland zijn inburgering en verplichte taallessen voor Nederlandsonkundigen een prominent politiek thema.

Het grote verschil met Vlaanderen is dat het Nederlandse beleid zich quasi exclusief concentreert op anderstalige vreemdelingen. In de Vlaamse context daarentegen is er een dubbele focus. Primo zijn er de autochtone Franstalige Belgen in de Brusselse periferie en aan de taalgrens en secundo is er de migratie. Beide fenomenen zijn niet nieuw:

- De verfransing van Brussel en van gemeenten in de Brusselse periferie en aan de taalgrens is een historisch proces. Pas met de taalwetten van 1963 werd de taalgrens definitief vastgelegd en kregen een aantal gemeenten een specifiek taalstatuut;
- België voerde na WO II een actief immigratiebeleid. Belangrijke landen van herkomst in de eerste fase waren Italië, Spanje en Griekenland. In de hoogconjunctuur van de jaren '60 startte de immigratie van Marokkanen en Turken. De toestroom van asielzoekers in de jaren negentig betrof zowel Zuid-Amerikanen, Aziaten, Afrikanen als Oost-Europeaanen.

De anderstaligen-problematiek blijft ook in de komende jaren actueel:

- De vastlegging van de taalgrens en het toekennen van faciliteiten aan Franstaligen in een aantal Vlaamse gemeenten kan de verdere verfransing niet stoppen;
- De voortschrijdende globalisering vertaalt zich in een toestroom van, volgmigranten, asielzoekers en eurocraten.

Daarnaast wordt de anderstaligen-problematiek steeds meer in een arbeidsmarktcontext gesitueerd. De sterk verschillende arbeidsmarktsituatie in Vlaanderen en Wallonië, de linguïstieke arbeidsmarktsegmentering, de zeer geringe mobiliteit tussen de twee taalgemeenschappen en de negatieve effecten van taalachterstand op de arbeidsmarktkansen van werkzoekenden zijn verantwoordelijk voor deze accentverschuiving. VDAB, als belangrijke speler op de arbeidsmarkt, kan dan ook niet meer omheen de taalachterstandsproblematiek.

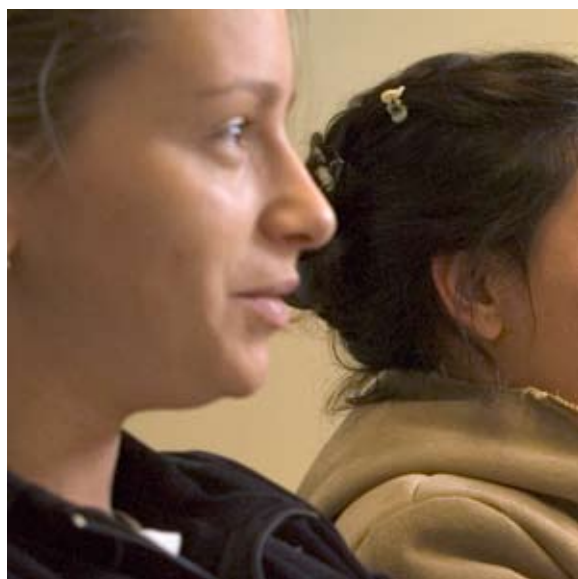
“Wie de taal in de regio niet kent, vindt ook geen werk. Werk vormt immers de eerste en meestal essentiële voorwaarde voor integratie. Voor de openstaande vacatures in de regio wordt veel (maar ook terecht) meer dan elders een bepaalde taalkennis gevraagd. Dit is een duidelijke problematiek bij de aanwezige en voornamelijk laaggeschoolde werkzoekenden in Halle-Vilvoorde.”

Beleidsnota 2004-2009 van Frank Vandembroucke, Samenwerken voor een goed Vlaams bestuur in de rand, blz 18

“Franstaligen uit de faciliteitengemeenten begeleiden wij in het Frans als ze daarom vragen. Bij anderstalige werkzoekenden die niet in een faciliteitengemeente wonen en die onvoldoende Nederlands kennen, trachten we in een gesprek na te gaan of de betrokkene Nederlands nodig heeft om de job die hij/zij voor ogen heeft uit te kunnen oefenen in de gewenste regio.

Als uit het gesprek blijkt dat de werkzoekende geen werk zal vinden door zijn slechte kennis van het Nederlands, zullen de VDAB-consulenten een opleiding Nederlands als tweede taal voorstellen. Als de werkzoekende weigert om die opleiding te volgen, wordt de begeleiding stopgezet en wordt de weigering om de opleiding te volgen doorgegeven aan de RVA dat verder beslist over mogelijke sancties.”

*Hans Verhoeven, medewerker
werkzoekendenlijn VDAB*

Registratie kennis Nederlands

In deze topic willen we de problematiek van de werkzoekenden met taalachterstand kwantitatief en kwalitatief duiden. De cijfers schetsen de situatie per eind december 2003. Ingevolge de stapsgewijze invoering van een nieuwe codering van taalkennis hebben we geen andere keuze.

VDAB bevroeg de talenkennis van werkzoekenden. In 2003 codeerde de VDAB 21 verschillende talen, waaronder de talen van de Europese Unie, het Turks, het Arabisch en de meeste Oost-Europese talen (niet de talen van ex-Joegoslavië). Talen die niet in de codelijst voorkwamen werden vermeld als "andere taal".

Deze talenkennis werd geëvalueerd door een instructeur, een consulent of de werkzoekende zelf:

- Een werkzoekende die zich via internet of een zelfbedienings-pc inschrijft moet dit noodzakelijkerwijze zelf doen;
- Indien er een contact is met een consulent kan de VDAB-medewerker de talenkennis van de werkzoekende inschatten;
- Werkzoekenden die een voortgezette taalopleiding volgen in VDAB-verband worden nadien geëxamineerd door de lesgever.

De appreciatie van talenkennis door een werkzoekende leidt nogal eens tot een overschatting. De inschattingen door een instructeur daarentegen zijn dan weer erg streng. De voortgezette taalopleidingen in de VDAB-centra zijn arbeidsmarktgebonden, en de evaluatie door de instructeur vaak beroepsgebonden. Een werkgever verwacht van een meertalige bediende dat hij of zij zich vlot mondeling en schriftelijk uitdrukt in bijvoorbeeld Nederlands, Engels en Frans. In functie van die hoge standaarden wordt de cursist beoordeeld door zijn instructeur.

Bij de evaluatie van de talenkennis kunnen dus subjectieve elementen insluipen: zelfoverschatting door de werkzoekende of strenge criteria van de instructeur beïnvloeden de scores.

In deze topic over werkzoekenden met **taalachterstand** Nederlands is de inhoudelijke

definitie van de notie taalkennis primordiaal. Taalkennis omvat productieve en receptieve vaardigheden. Schrijven en spreken behoren tot de eerste categorie, lezen en verstaan tot de tweede. In deze topic wordt taalachterstand gereduceerd tot de receptieve vaardigheid begrijpen. De weerhouden scores zijn geen kennis, zeer zwak en zwak.

Moedertaal is de taal die door de werkzoekende opgegeven wordt als moedertaal. Indien er maar 1 taal wordt aangegeven, beschouwt het systeem deze taal automatisch als de moedertaal.

De bestudeerde **populatie** zijn de niet-werkende werkzoekenden (NWWZ), inclusief de NWWZ in beroepsopleiding. Teneinde het verschil te benadrukken met het klassieke NWWZ-cijfer, noemen we deze uitgebreide NWWZ-populatie NWWZ+. NWWZ+ omvatten de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (UVW), de jongeren in wachttijd, de vrij ingeschrevenen en een reeks andere niet-werkende werkzoekenden, al dan niet in beroepsopleiding.

De indeling volgens **etniciteit** is gebaseerd op nationaliteit, de vrijwillige registratie in het AMI-systeem en een door de dienst Databaseer en -analyse ontwikkeld namen-zoekprogramma. Hierdoor kunnen werkzoekenden met bijvoorbeeld een Belgische nationaliteit toch als etnisch "allochtoon" gedetecteerd worden. De etnische allochtonen zijn opgesplitst in twee subgroepen:

- Maghrebijnen en Turken, allochtonen afkomstig uit de Maghreb (Algerije, Marokko, Tunesië) en Turkije;
- Andere.

Wanneer niet anders vermeld, geven de cijfers de toestand weer per eind december 2003.

23.397 werkzoekenden hebben taalachterstand Nederlands

Vlaanderen telde eind december 2003, 227.340 NWWZ+. Daarvan hebben er 23.397 of 10,3 % taalachterstand Nederlands: 11.671 hebben geen kennis van het Nederlands en 11.726 een (zeer) zwakke kennis.

Eind 2003 waren er dus in totaal 23.397 NWWZ+ met taalachterstand. In 1998 waren er dat nog maar 15.272 of 7,2%. In 2000, een scharnierjaar, kwam het aandeel van de werkzoekenden met taalachterstand voor het eerst uit boven de 10%. De toestroom van nieuwkomers - vooral asielzoekers - en de administratieve regularisatiecampagne, die startte in april 2000, hebben daar debet aan. Buitenlandse onderdanen die een aanvraag tot regularisatie van hun verblijf hadden ingediend, konden zich vanaf die datum inschrijven als werkzoekende, en verschenen dus in de werkzoekendencijfers. Nadien bleef het aandeel van de werkzoekenden met taalachterstand schommelen rond de 10%.

	NWWZ+	Met taalachterstand	Aandeel
1998	211.222	15.272	7,2%
1999	187.614	14.977	8,0%
2000	168.289	16.845	10,0%
2001	189.312	20.100	10,6%
2002	207.277	20.263	9,8%
2003	227.340	23.397	10,3%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand Nederlands, Vlaanderen, toestand per einde december.

Etnie

Een kwart van de NWWZ+ met taalachterstand zijn autochtone Belgen, 31,7% is Maghrebijn of Turk en 34,3% is afkomstig van een ander land van buiten de EU.

Etniciteit	Aantal NWWZ+	Aandeel	Aandeel doelgroep	Aandeel
Autochtone Belgen	179.114	78,80%	5.895	25,20%
Overige autochtone E.U.-burgers	8.099	3,60%	2.060	8,80%
Maghr.-Turken met E.U.-nationaliteit	3.280	1,40%	595	2,50%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	21.550	9,50%	6.827	29,20%
Andere allochtonen van buiten E.U.	15.297	6,70%	8.020	34,30%
Totaal	227.340	100,00%	23.397	100,00%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand Nederlands, naar etnie, Vlaanderen, toestand per einde 2003.

59 Vlaamse gemeenten tellen meer dan 10% werkzoekenden met taalachterstand

In de tabel hierna zijn de gemeenten gerangschikt naar aandeel van werkzoekenden met taalachterstand. Drogenbos voert de lijst aan met een aandeel van liefst 62,6%, gevolgd door Spiere-Helkijn (60,9%) en Kraainem (57%).

Rangorde	Gemeente	NWWZ+ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel NWWZ+ met taalachterstand
1	Drogenbos	112	179	62,60%
2	Spiere-Helkijn	53	87	60,90%
3	Kraainem	174	305	57,00%
4	Sint-Genesius-Rode	245	457	53,60%
5	Wemmel	266	502	53,00%
6	Linkebeek	81	158	51,30%
7	Herstappe	1	2	50,00%
8	Wezembeek-Oppem	147	314	46,80%
9	Ronse	631	1.496	42,20%
10	Machelen	158	398	39,70%
11	Sint-Pieters-Leeuw	370	996	37,10%
12	Voeren	53	144	36,80%
13	Zaventem	277	799	34,70%
14	Asse	305	912	33,40%
15	Vilvoorde	510	1.547	33,00%
16	Overijse	157	506	31,00%
17	Dilbeek	319	1.051	30,40%
18	Grimbergen	279	968	28,80%
19	Bever	14	50	28,00%
20	Herne	33	123	26,80%
21	Beersel	161	604	26,70%
22	Hoeilaart	65	251	25,90%
22	Tervuren	106	413	25,70%
24	De Panne	124	529	23,40%
25	Halle	247	1.100	22,50%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, rangschikking van de gemeenten volgens aandeel werkzoekenden met taalachterstand

De aandacht gaat naar gemeenten met veel werkzoekenden met taalachterstand. Wanneer we de ondergrens leggen op 10% beantwoorden 59 van de 308 Vlaamse gemeenten aan dit criterium. Omwille van de overzichtelijkheid zijn deze 59 gemeenten geclusterd op basis van institutionele kenmerken, geografische parameters en/of vergelijkbare problematieken in 9 gemeentecusters:

- De zes gemeenten uit de Vlaamse rand rond Brussel, met faciliteiten voor Franstaligen;
- De niet-faciliteitengemeenten uit de Vlaamse rand rond Brussel;
- De zes Vlaamse taalgrensgemeenten met faciliteiten voor Franstaligen;
- De niet-faciliteitengemeenten aan de taalgrens die niet behoren tot de Vlaamse rand rond Brussel;
- Grote Vlaamse steden;
- Kustgemeenten;
- Mijngemeenten;
- Rupelstreek;
- Lokeren en Zele.

De groepering van de faciliteitengemeenten is eenvoudig. In de wet worden de Vlaamse rand- en taalgrensgemeenten met faciliteiten voor de Franstaligen opgesomd en het geografisch kenmerk, respectievelijk gelegen in de Vlaamse rand rond Brussel of aan de taalgrens, zit besloten in hun afbakening:

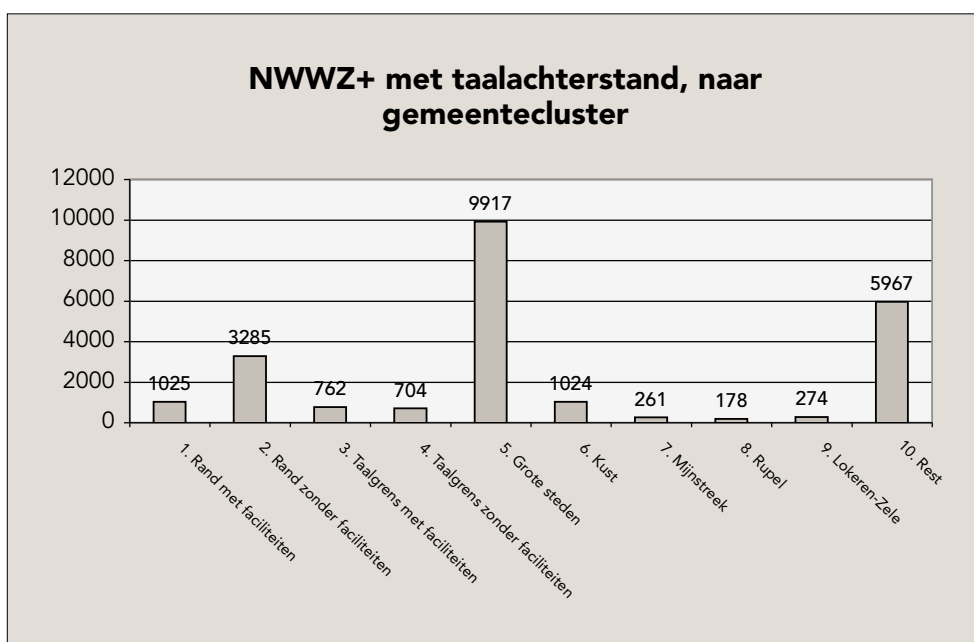
- Rond het hoofdstedelijk gebied zijn er zes randgemeenten, die tot het Vlaamse gewest behoren maar tevens over een aparte taalfaciliteitenregeling beschikken voor de Franstaligen. Dit zijn Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezenbeek-Oppem;
- De zes Vlaamse taalgrensgemeenten met faciliteiten voor Franstaligen zijn Voeren, Herstappe, Ronse, Bever, Mesen en Spiere-Helkijn;

De andere gemeenten zijn ingedeeld op basis van de criteria geografische nabijheid en vergelijkbare problematiek:

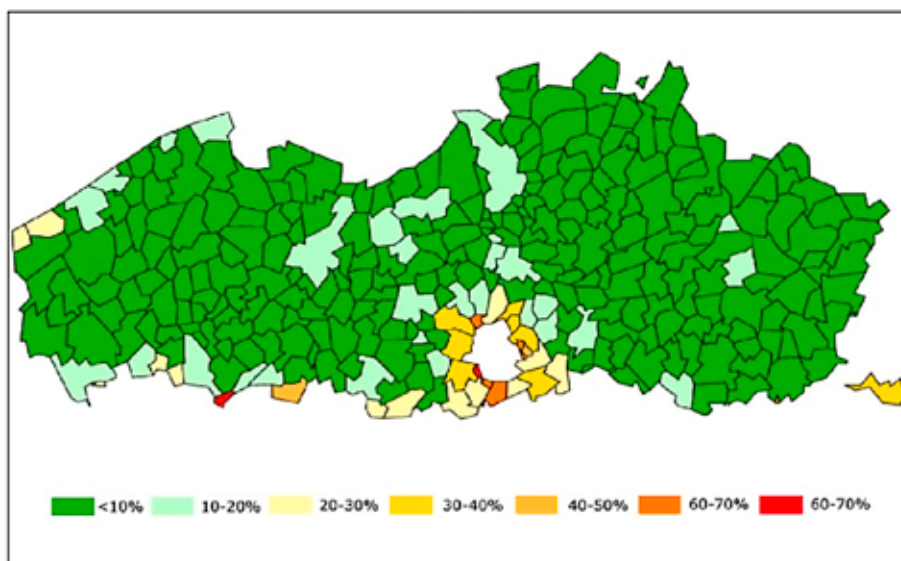
- De niet-faciliteitengemeenten uit de Vlaamse rand rond Brussel omvat 20 gemeenten;
- De niet-faciliteitengemeenten aan de taalgrens die niet behoren tot de Vlaamse rand rond Brussel, vormen een volgende cluster;
- Een reeks grote Vlaamse steden tellen veel allochtonen met taalachterstand;
- De kustgemeenten hebben een 'Belgische' roeping;
- Heusden-Zolder en Leopoldsburg zijn exsteenkoolmijngemeenten;
- Boom en Willebroek zijn historische industriële centra in de Rupelstreek;
- Typisch voor Lokeren en Zele is het groot aantal migranten.

Wanneer een gemeente op basis van de twee onderscheidende criteria toegewezen kan worden aan twee verschillende clusters, gebeurt de groepering op basis van de dominante problematiek:

- Gezien de specifieke kustsituatie zijn de grensgemeente De Panne en de centrumstad Oostende toch verzameld onder de noemer Kust;
- Halle, aan de taalgrens, is omwille van de zuigkracht van Brussel, gerubriceerd bij randgemeenten rond Brussel zonder faciliteiten voor de Franstaligen.

Werkzoekenden met taalachterstand Nederlands wonen hoofdzakelijk in de Vlaamse rand rond Brussel, de taalgrensgemeenten en de grote steden. Kleinere concentraties vindt men in de mijn- en Rupelstreek, in de regio Lokeren-Zele en aan de kust.

Invalshoeken etniciteit en moedertaal

Tot nu toe hebben we enkel de relatie taalachterstand en subregio bekeken. Via de invalshoeken etniciteit en moedertaal vervolledigen we het beeld.

De combinatie van etnie en moedertaal illustreert de dubbele oorsprong van taalachterstand in Vlaanderen:

- De historische en recente inwijking van Franstaligen in de Vlaamse rand rond Brussel en in de taalgrens- en kustgemeenten verklaren er het grote aandeel werkzoekenden met taalachterstand;
- In de andere gemeentecusters zijn de taalachterstands- en allochtonenproblematiek nauw met elkaar verweven.

De duiding bij de combinatie etnie en moedertaal hierna is gegroepeerd per gemeentecuster. Per gemeentecuster zijn drie tabellen opgenomen. In de eerste tabel zijn de gemeenten gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand. Het rangordecijfer in de eerste kolom refereert naar de rangschikking binnen Vlaanderen.

De zes gemeenten uit de Vlaamse rand rond Brussel, met faciliteiten voor Franstaligen

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel
1	Drogenbos	112	179	62,60%
3	Kraainem	174	305	57,00%
4	Sint-Genesius-Rode	245	457	53,60%
5	Wemmel	266	502	53,00%
6	Linkebeek	81	158	51,30%
8	Wezembeek-Oppem	147	314	46,80%

Tabel: Gemeentecuster, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

Typend voor deze gemeenten is dat de taalachterstandsproblematiek zich concentreert bij de autochtone Franstalige Belgen: 72,1% van de werkzoekenden met taalachterstand zijn van Belgische origine. Andere frappante vaststelling is dat de kleine helft van de autochtone Belgische werkzoekenden, een taalachterstand Nederlands hebben.

De internationale roeping van Brussel is niet vreemd aan het relatief hoge aandeel (12,1%) van 'overige autochtone E.U.-burgers' binnen de groep van werkzoekenden met taalachterstand. We mogen veronderstellen dat deze groep vooral bestaat uit respectievelijk gezinsleden van werknemers en ex-werknemers van internationale bedrijven en instanties.

Het aandeel van de allochtonen in de groep van werkzoekenden met taalachterstand is daarentegen laag: de hoge vastgoedprijzen in deze residentiële gemeenten vormen een moeilijk te nemen obstakel voor allochtonen.

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taalachterstand	NWWZ+	Met taalachterstand
Autochtone Belgen	1.551	739	81,00%	72,10%
Overige autochtone E.U.-burgers	162	124	8,50%	12,10%
Maghr.-Turken met E.U.-nationaliteit	48	37	2,50%	3,60%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	67	54	3,50%	5,30%
Andere allochtonen van buiten E.U.	87	71	4,50%	6,90%
Totaal	1.915	1.025	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

De moedertaal van de werkzoekenden met taalachterstand Nederlands is vooral Frans.

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Frans	896	87,4%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, naar moedertaal

De niet-faciliteitengemeenten uit de Vlaamse rand rond Brussel

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel NWWZ met taalachterstand
10	Machelen	158	398	39,70%
11	Sint-Pieters-Leeuw	370	996	37,10%
13	Zaventem	277	799	34,70%
14	Asse	305	912	33,40%
15	Vilvoorde	510	1.547	33,00%
16	Overijse	157	506	31,00%
17	Dilbeek	319	1.051	30,40%
18	Grimbergen	279	968	28,80%
21	Beersel	161	604	26,70%
22	Hoeilaart	65	251	25,90%
23	Tervuren	106	413	25,70%
25	Halle	247	1.100	22,50%
28	Huldenberg	38	187	20,30%
32	Meise	82	509	16,10%
36	Liedekerke	48	350	13,70%
41	Merchtem	42	325	12,90%
45	Kortenberg	54	451	12,00%
50	Lennik	18	158	11,40%
53	Kampenhout	26	239	10,90%
57	Steenokkerzeel	23	221	10,40%

Tabel: Gemeentecuster, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

De populatie met taalachterstand in de niet-faciliteitengemeenten uit de Vlaamse rand rond Brussel bestaat voor de helft uit autochtone, Franstalige Belgen. In de faciliteitengemeenten was dat 72%. Het aandeel van de allochtonen (37,2%) is hier hoger dan in de faciliteitengemeenten: 18,6% zijn Maghrebijnen of Turken en 18,6% worden gerubriceerd onder de noemer andere allochtonen van buiten de E.U. Er is verder een belangrijke fractie autochtone E.U.-burgers met taalachterstand.

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taal- achterstand	NWWZ+	Met taal- achterstand
Andere allochtonen van buiten E.U.	914	611	7,60%	18,60%
Autochtone Belgen	9.297	1.604	77,60%	48,80%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	718	443	6,00%	13,50%
Maghr.-Turken met E.U.-nationaliteit	288	166	2,40%	5,10%
Overige autochtone E.U.-burgers	767	461	6,40%	14,00%
Totaal	11.984	3.285	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

In lijn met het hoge aandeel autochtone Belgen met taalachterstand, heeft 72% Frans als moedertaal.

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Andere taal	256	7,8%
Frans	2.366	72,0%
Arabisch	182	5,5%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, naar moedertaal

De zes Vlaamse taalgrensgemeenten met faciliteiten voor Franstaligen

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel
2	Spiere-Helkijn	53	87	60,90%
7	Herstappe	1	2	50,00%
9	Ronse	631	1.496	42,20%
12	Voeren	53	144	36,80%
19	Bever	14	50	28,00%
29	Mesen	10	50	20,00%

Tabel: Gemeentecuster, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

Net zoals in de faciliteitengemeenten in de Brusselse rand is het aandeel van autochtone Franstalige Belgen dominant. Dat mag niet verwonderen: de faciliteitenregeling is er precies gekomen omdat er in deze gemeenten veel Franstalige landgenoten wonen.

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taalachterstand	NWWZ+	Met taalachterstand
Autochtone Belgen	1.395	463	76,30%	60,80%
Overige autochtone E.U.-burgers	71	46	3,90%	6,00%
Maghr.-Turken met E.U.-nationaliteit	100	71	5,50%	9,30%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	183	123	10,00%	16,10%
Andere allochtonen van buiten E.U.	80	59	4,40%	7,70%
Totaal	1.829	762	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

Frans is de moedertaal van 87,1% van de werkzoekenden met taalachterstand. In de faciliteitengemeenten rond Brussel was dat aandeel identiek (87,4%).

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Andere taal	43	5,60%
Frans	664	87,1%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, naar moedertaal

De niet-faciliteitengemeenten aan de taalgrens die niet behoren tot de Vlaamse rand rond Brussel

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel
20	Herne	33	123	26,80%
26	Menen	266	1.237	21,50%
31	Landen	86	520	16,50%
34	Geraardsbergen	154	1.035	14,90%
35	Kluisbergen	25	172	14,50%
38	Wervik	77	571	13,50%
42	Avelgem	35	285	12,30%
51	Heuvelland	28	249	11,20%

Tabel: Gemeentecuster, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

Meer dan de helft zijn autochtone Belgen. Opvallend is hier het hoge aandeel van niet-Maghrebijnse en Turkse allochtonen van buiten de E.U. Het spreidingsplan voor politieke vluchtelingen is de verklarende factor. De 17,5% 'overige autochtone E.U.-burgers', wonen meestal in Menen, Wervik en Heuvelland, West-Vlaamse gemeenten aan de Frans-Belgische grens.

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taalachterstand	NWWZ+	Met taalachterstand
Autochtone Belgen	3.680	365	87,80%	51,80%
Overige autochtone E.U.-burgers	178	123	4,20%	17,50%
Maghr.-Turken E.U.-nationaliteit	40	25	1,00%	3,60%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	76	47	1,80%	6,70%
Andere allochtonen van buiten E.U.	218	144	5,20%	20,50%
Totaal	4.192	704	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

Drie kwart van de Nederlandsonkundige werkzoekenden hebben het Frans als moedertaal. De (ex)-politieke vluchtelingen hebben Russisch of een andere taal als moedertaal.

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Andere taal	59	8,4%
Frans	511	72,6%
Russisch	49	7,0%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand naar moedertaal

Grote Vlaamse steden

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel
30	Antwerpen	5.758	31.959	18,00%
37	Mechelen	560	4.128	13,60%
39	Kortrijk	411	3.095	13,30%
40	Leuven	545	4.160	13,10%
43	Gent	1.944	15.869	12,30%
48	Sint-Niklaas	348	2.970	11,70%
59	Aalst	355	3.560	10,00%

In de grote Vlaamse steden bestaat de groep met taalachterstand vooral uit allochtonen.

Tabel: Gemeenteclassering, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taalachterstand	NWWZ+	Met taalachterstand
Autochtone Belgen	41.701	799	63,40%	8,10%
Overige autochtone E.U.-burgers	1.877	592	2,90%	6,00%
Maghr.-Turken E.U.-nationaliteit	1.579	173	2,40%	1,70%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	12.070	3.852	18,40%	38,80%
Andere allochtonen van buiten E.U.	8.510	4.501	12,90%	45,40%
Totaal	65.737	9.917	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

Het grote aandeel allochtonen wordt gereflecteerd in de cijfers naar moedertaal. Het brede scala 'andere talen' voert het lijstje aan (33%). Arabisch volgt op twee (15,5%) en Turks op vier (11,6%).

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Andere taal	3.268	33,0%
Engels	607	6,1%
Frans	1.463	14,8%
Turks	1.146	11,6%
Arabisch	1.533	15,5%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, naar moedertaal, toestand einde december 2003

Kustgemeenten

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel
24	De Panne	124	529	23,40%
27	Koksijde	140	684	20,50%
33	Middelkerke	95	638	14,90%
47	Oostende	440	3.739	11,80%
55	Blankenberge	115	1.075	10,70%
56	Knokke-Heist	110	1.044	10,50%

Taalachterstand in de kustgemeenten wordt vooral gevoed door de inwijking van Franstalige Brusselaars en Walen. Daarnaast vormen de 'andere allochtonen van buiten de E.U.' een belangrijke fractie. Dat is een uitvloeisel van het spreidingsbeleid voor politieke vluchtelingen. Het aandeel van werkzoekenden met taalachterstand van Maghrebijnse en Turkse origine is daarentegen klein.

Tabel: Gemeentecuster, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taalachterstand	NWWZ+	Met taalachterstand
Autochtone Belgen	6.726	505	87,20%	49,30%
Overige autochtone E.U.-burgers	260	130	3,40%	12,70%
Maghr.-Turken E.U.-nationaliteit	59	18	0,80%	1,80%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	109	62	1,40%	6,10%
Andere allochtonen van buiten E.U.	555	309	7,20%	30,20%
Totaal	7.709	1.024	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

De kust heeft een aantrekkingskracht op Franstalige Belgen: 57,4% van de Nederlandsonkundige werkzoekenden heeft het Frans als moedertaal. De (ex)-politieke vluchtelingen hebben een zeer diverse achtergrond (20,1% andere taal, 6,1% Russisch).

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Andere taal	206	20,1%
Frans	588	57,4%
Russisch	62	6,1%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, naar moedertaal

Mijngemeenten

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel
44	Heusden-Zolder	188	1.558	12,10%
54	Leopoldsburg	73	693	10,80%

Tabel: Gemeentecuster, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

De taalproblematiek in de mijngemeenten hangt samen met het immigratiebeleid: in de jaren zestig en zeventig rekruteerde België werknemers uit de Maghreb-landen en Turkije om te werken in de mijnen. De tweede en derde generatie, die hier school heeft gelopen spreekt Nederlands. Bij de volg- en huwelijksmigranten is dat niet het geval.

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taalachterstand	NWWZ+	Met taalachterstand
Autochtone Belgen	1.226	6	55,00%	2,30%
Overige autochtone E.U.-burgers	109	10	4,90%	3,80%
Maghr.-Turken E.U.-nationaliteit	56	2	2,50%	0,80%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	774	213	34,70%	81,60%
Andere allochtonen van buiten E.U.	66	30	3,00%	11,50%
Totaal	2.231	261	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

Turks is in de mijngemeenten voor 72,4% van de werkzoekenden met taalachterstand, de moedertaal.

De allochtonen van Maghrebijnse en Turkse origine vormen de grootste groep.

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Andere taal	25	9,6%
Turks	189	72,4%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, naar moedertaal

Rupelstreek

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel
49	Willebroek	108	933	11,60%
58	Boom	70	639	10,10%

Tabel: Gemeentecuster, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taalachterstand	NWWZ+	Met taalachterstand
Autochtone Belgen	1.131	11	69,60%	6,20%
Overige autochtone E.U.-burgers	35	7	2,20%	3,90%
Maghr.-Turken E.U.-nationaliteit	45	8	2,80%	4,50%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	264	64	16,20%	36,00%
Andere allochtonen van buiten E.U.	151	88	9,30%	49,40%
Totaal	1.626	178	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

De samenstelling van de werkzoekendenpopulatie met taalachterstand wordt weerspiegeld in de cijfers naar moedertaal: naast het Turks en het Arabisch worden andere talen het vaakst vermeld. Frans heeft, in tegenstelling tot de gemeenten in de rand van Brussel en aan de taalgrens, slechts een beperkt aandeel.

Het aandeel van autochtone Belgen in de werkzoekendengroep met taalachterstand bedraagt 6,2%, in de tabel naar moedertaal maken de Franstaligen 15,7% uit. Politieke vluchtelingen uit Zwart-Afrika hebben vaak Frans als moedertaal. Dat verklaart hier het relatief groot aandeel Franstaligen.

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Andere taal	65	36,5%
Frans	28	15,7%
Russisch	9	5,1%
Turks	20	11,2%
Arabisch	29	16,3%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, naar moedertaal

Lokeren en Zele

Rangorde	Gemeente	NWWZ met taalachterstand	NWWZ	Aandeel
46	Lokeren	191	1.601	11,90%
52	Zele	83	745	11,10%

Tabel: Gemeentecuster, de gemeenten zijn gerangschikt naar aandeel NWWZ+ met taalachterstand

De werkzoekenden die het Nederlands niet beheersen zijn enerzijds Turken en Noord-Afrikanen, en anderszijds politieke vluchtelingen.

Etniciteit	AANTAL		AANDEEL	
	NWWZ+	Met taalachterstand	NWWZ+	Met taalachterstand
Autochtone Belgen	1.651	45	70,40%	16,40%
Overige autochtone E.U.-burgers	28	12	1,20%	4,40%
Maghr.-Turken E.U.-nationaliteit	71	5	3,00%	1,80%
Maghr.-Turken ("niet-genaturaliseerd")	540	186	23,00%	67,90%
Andere allochtonen van buiten E.U.	56	26	2,40%	9,50%
Totaal	2.346	274	100,00%	100,00%

Tabel: NWWZ+ en NWWZ+ met taalachterstand

In lijn met de samenstelling van de werkzoekendenpopulatie met taalachterstand, is hun moedertaal vaak Turks, Arabisch of een andere niet-Europese taal.

Moedertaal	Absolute cijfers	Aandeel
Andere taal	47	17,2%
Frans	22	8,0%
Turks	85	31,0%
Arabisch	37	13,5%

Tabel: NWWZ+ met taalachterstand, naar moedertaal

NT2

Het kennen van het Nederlands is vanuit arbeidsmarktperspectief belangrijk. VDAB treedt dan ook, in lijn met zijn missie, remediërend op t.o.v. deze taalachterstand: opleidingen Nederlands voor anderstaligen (NT2) en Nederlands op de opleidings- en werkvloer zijn er de voornaamste exponenten van. De VDAB NT2 –opleidingen voor werkzoekenden en werknemers onderscheiden zich van andere taalopleidingen door het functionele karakter: VDAB leert anderstaligen het Nederlands aan dat mensen nodig hebben om een beroepsopleiding aan te kunnen en/of om aan het werk te kunnen.

“Voor de VDAB is NT2 functioneel en geïntegreerd:

- *functioneel: als cursusaanbod is het erop gericht om de klant de taalvaardigheid bij te brengen, die hem/haar in staat stelt deel te nemen aan de verschillende modules (binnen of buiten VDAB), die voorzien zijn binnen zijn/haar loopbaanplanning en trajectplan. NT2 is dus een middel, geen doel.*
- *geïntegreerd: NT2 is geïntegreerd in de trajectwerking, waarin begeleiding, opleiding, training, toeleiding naar werk elk hun plaats hebben. Dat veronderstelt specifieke begeleidings- en opleidingsmethodieken, die rekening houden met de vereisten m.b.t. NT2 als omgangs- en instructietaal.*

VDAB biedt dus geen algemene cursussen Nederlands maar richt zich specifiek op het Nederlands dat de werkzoekende nodig heeft om de arbeidsmarkt te betreden.”

*Carl Callewaert,
NT2-projectcoördinator*

“Basiskennis Nederlands ofwel de wil om een basiscursus te willen volgen, zijn voor mij persoonlijk een voorwaarde om de klant in een werktraject op te nemen. Er moet toch een minimale communicatie mogelijk zijn.”

*Erika Vanderper
inburgeringsconsulent VDAB*

Het VDAB-aanbod omvat o.a. schakelcursussen voor werkzoekenden die een basistaalvaardigheid hebben verworven en willen instromen in een vakopleiding of willen werken in een bepaalde sector:

- ‘Vacant’ is een schakelcursus van 150 uren die cursisten voorbereidt op een opleiding of werk in de secundaire sector;
- ‘De lift’ is een taakgericht cursuspakket van 400 uren die anderstalige cursisten voorbereidt op een opleiding/werk als bediende;
- ‘Duizendpoot’ is een voortraject voor werkzoekenden die een opleiding in de social profit-sector ambiëren.

M., werkte als boekhoudster in haar geboorteland, is gehuwd met een Belg. Nederlands was een probleem. "De VDAB leerde haar de puntjes op de i te zetten!"

De vriendin van T. is zwanger. T. wil werken en geld verdienen. Zijn kennis Nederlands was onvoldoende om de bouwopleiding te starten. "Hij volgt nu een bouwopleiding."

A., vader is een Tunesiër, moeder een Vlaamse. A. studeerde in het Frans. 'Via de opleiding administratief Nederlands stroomde ze door naar de bediendeopleiding.'

*Josette Bonte,
instructeur NT2, VDAB*

VDAB NT2-aanbod kent succes bij allochtonen.

Met data over de deelname aan taalopleidingen, willen we geen volledig beeld schetsen van de VDAB-inspanningen, maar vooral aangeven welke doelgroepen ingaan op het VDAB-aanbod: zijn het Franstalige Belgen of vooral allochtone werkzoekenden?

Uit de cijfers blijkt dat allochtonen gemotiveerd zijn om taallessen Nederlands te volgen. De interesse van Franstalige Belgen voor het VDAB NT2-aanbod is minder groot: 15,1% van de cursisten NT2 zijn autochtone Belgen, het aandeel van de autochtone Belgen in de groep met taalachterstand is 25,2%. De afstemming van de Franstalige Belgen op de Franstalige media, onderwijsvoorzieningen en arbeidsmarkt heeft daar debet aan.

“Er zijn verschillen binnen de allochtonen-

groep zelf: Inburgeraars worden van bij het begin ingeleid in de Vlaamse cultuur en beseffen dat hun toekomst ook een beetje afhangt van de kennis van de Nederlandse taal. Allochtonen daarentegen die hier al lang wonen hebben ervaren dat ze met het Frans alleen kunnen functioneren. De bereidheid van inburgeraars om taalopleidingen te volgen is dan ook veel groter dan bij deze laatste groep.”

Véronique Bajoux, instructeur, VDAB Vilvoorde

Etniciteit	Vacant	De lift	Duizendpoot	Totaal	Aandeel
Autochtone Belgen	230	332	28	590	15,1%
Overige autochtone E.U.-burgers	54	70	4	128	3,3%
Maghr.-Turkse etnie / Belgische nationaliteit	122	50	7	179	4,6%
Maghr.-Turkse etnie / andere E.U.-nationaliteit	4	8		12	0,3%
Andere Aziat.-Afrik. etnie / Belgische nationaliteit	60	40	5	105	2,7%
Andere Aziat.-Afrik. etnie / E.U.-nationaliteit	3	2		5	0,1%
Maghr.-Turkse etnie / géén E.U.-nationaliteit	359	82	10	451	11,5%
Andere entie / géén E.U.-nationaliteit	1.432	865	142	2.439	62,4%
Totaal	2.264	1.449	196	3.909	

Tabel: Deelname van werkzoekenden aan de taalopleidingen, naar etnie, in 2003

Besluit

Wanneer men het in het verleden had over werkzoekenden met taalachterstand Nederlands, dan dacht men automatisch aan **Frans-talige autochtone werkzoekenden** met geen of beperkte kennis van de streektaal die vooral woonden in de rand rond Brussel of aan de taalgrens. De voorbije jaren is de anderstaligen-problematiek verruimd tot de **doelgroep van de allochtonen**. Het inburgeringsdecreet onderstreept deze evolutie: alle **nieuwkomers** worden verplicht om Nederlands te leren.

De anderstaligen-problematiek wordt nu ook meer in een arbeidsmarktcontext gesitueerd. Het inwerkingsdecreet is hier een exponent van.

VDAB codeert de talenkennis van werkzoekenden. In deze topic is taalachterstand gereduceerd tot de receptieve vaardigheid begrijpen. **Werkzoekenden met taalachterstand Nederlands hebben geen of slechts een zeer zwakke of zwakke kennis van het Nederlands.**

Vlaanderen telt eind december 2003, 227.340 NWWZ+. Daarvan hebben er **23.397 of 10,3 % een taalachterstand Nederlands**: 11.671 hebben geen kennis van het Nederlands en 11.726 een (zeer) zwakke kennis.

Werkzoekenden met taalachterstand Nederlands wonen geconcentreerd in de **Vlaamse rand rond Brussel**, de taalgrensgemeenten en de grote steden. Kleinere concentraties vindt men in de mijn- en Rupelstreek, in de regio Lokeren-Zele en aan de kust.

De combinatie van etnie en moedertaal illustreert de **dubbele oorsprong van taalachterstand** in Vlaanderen:

- Er zijn primo de gemeenten in de Vlaamse rand rond Brussel en de taalgrens- en kustgemeenten. De historische en recente inwijking van Fransstaligen verklaren er het grote aandeel werkzoekenden met taalachterstand;
- Secundo heb je de overige clusters waar de taalachterstandsproblematiek synoniem staat voor allochtonen.

Het kennen van het Nederlands is vanuit arbeidsmarktperspectief belangrijk. **VDAB treedt remediërend op** t.o.v. deze taalachterstand via de opleidingen Nederlands voor anderstaligen (NT2) en Nederlands op de opleidings- en werkvloer.

Allochtonen pikken vlot in op het VDAB-NT2-aanbod.